

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Kertészettudományi Intézet
Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak

Barátcserje (*Vitex agnus-castus* L.) tea előállítása a
Gyógyfű Kft.-nél

TARTALMI KIVONAT

Belső konzulens:	Lakatos Márk mesteroktató
Belső konzulens	
intézete/tanszéke:	Növénytermesztési- tudományok Intézet Agronómia Tanszék
Készítette:	Földi Edina

Gyöngyös
2023

Dolgozatom témájaként a barátcserjét (*Vitex agnus-castus* L.) választottam. Igyekeztem ismét olyan gyógynövényt választani, amit egyrészt már én is alkalmaztam, másrészt a női betegségek megelőzésére, kezelésére fókuszáltam.

Az irodalmi áttekintés során a barátcserje botanikai leírását, rendszertani besorolását, természetes élőhelyét, valamint a termesztés optimális körülményeit vettem sorra. A magyar szakirodalmi források korlátozott lehetősége miatt angol nyelvű tudományos publikációkból nyertem az információkat. A barátcserje drog, *Agni casti fructus* meghatározását valamint vizsgálati módszereit hasonlítottam össze a WHO monograph és Magyar Gyógyszerkönyv alapján. Gyakorlat során a laboratóriumban a gyakorlatvezetőm Kiss Alexandra segítségével néhány vizsgálatot el is végeztem, azonosság vizsgálatok közül makroszkópos valamint mikroszkópos vizsgálatokat, a tisztaságvizsgálatok közül az idegen anyag tartalom, szárítási veszteség, összes hamu meghatározást, a tartalom vizsgálatról (HPLC) kromatogramokat néztünk és értékeltünk. A történelmi áttekintés során egyértelművé vált, hogy az emberiség régóta ismeri és alkalmazza a Barátcserjét, sok kontinensen az étkezés részévé vált fűszerként. Számos népgyógyászati forrás igazolja széles körű hatását: fej- és fogfájás, gyomor, máj- és lép panaszok kezelésére, skorpiócsípésre, kígyómarásra, reuma és köszvényes panaszok enyhítésére, bőrbajok kezelésére, szélhajtásra görcsök oldására. Gyógyhatásai mind igazolást nyertek, rengeteg tudományos publikáció számol be a barátcserje: nyugtató, szorongáscsökkentő hatás (iráni kutatócsoport), antioxidáns, kemopreventív, immunmoduláló, antimutagén, antinociceptív, tumorölő, oszteopénikus stb..(perzsa kutatócsoport).2002 – ben már az Egyesült Államokban kimutatták a nők körében hormonpótlás kardiovaszkuláris kockázatát, nagy mértékben növekedést mutattak a mell- és petefészekdaganatos megbetegedések. A szintetikus úton nyert hormonok rengeteg káros mellékhatással rendelkeznek az emberi szervezetre. Ezzel szemben a természetben előforduló gyógynövények, igaz lassabban fejtik ki hatásukat, nincsenek mellékhatások, célirányosan az okokat szüntetik meg természetes módon. Így került előtérbe az ókorban még antiafrodisziákum hírében álló barátcserje (*Vitex agnus - castus*) valamint a fűrtös poloskavész (*Cimicifuga racemosa*). A potenciális hatóanyagot, valamint hatásmechanizmusát több tudományos publikációban tudósokból álló csoportok kutatták, levezették és humánklinikai felmérések, állatkísérletek igazoltan alátámasztották. Az Egyesült Államokban kiegészítő gyógyszerként alkalmazzák a PMS kezelésére, az Európai Gyógyszerügynökség és a német

egészségügyi hatóságok jóváhagyták: menstruációs ciklus szabályozására, PMS és fájdalmas menstruáció, klimaxos tünetek kezelésére. Európában és Észak-Amerikában egyes gyógyszerek alternatívájaként például akne, emésztési panaszok, meddőség kezelésére, laktáció támogatására. Ennek ellenére az OGYÉI listáján szerepel:” Az indikációs terület vagy az alkalmazási mód nem felel meg az étrend – kiegészítő rendeltetésének – dopaminerg, hormonszerű hatás.”

Tájékozódtem, hogy a hazai piacon milyen barátcserje termést tartalmazó termék kapható. A gyógyszertárak polcain növényi gyógyszerként megtaláltam a Hungaropharma Gyógyszerkereskedelmi Kft. által gyártott, általam is használt Premens tablettát (20 mg barátcserjetermés-kivonat). A Mastodynon csepp (gyártó: Dr. Willmar Schwabe) homeopátiás gyógyszerként volt forgalomba, de már megszűnt. Gyógynövényboltok, drogériák polcain a barátcserje filteres teaként, valamint étrendkiegészítő kapszula (290 és 390 mg barátcserje kivonat, 10:1 kivonat 800 mg, barátcserje levél őrlemény 300-600 mg) és por (650 mg) formájában beszerezhető.

Az utóbbi termékek élelmiszerként (gyógytea) illetve étrendkiegészítőként kerültek forgalomba, az élelmiszereken „gyógyhatás nem tüntethető fel”. Az étrendkiegészítők esetén: „csomagolásán vagy reklámozása során tilos a terméknek betegséget megelőző vagy gyógyító hatást tulajdonítani, legfeljebb egészségre vonatkozó állítás feltüntetésére van lehetőség” (Magyarország kormánya, B1763. sz JELENTÉS gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítményekről és a hagyományos növényi gyógyszerekről).

Az összefüggő szakmai gyakorlat során örömmel tapasztaltam, hogy a gyógynövényfeldolgozás során alkalmazzák a HACCP-t, igaz alapvető követelmény az élelmiszerek előállítása során. A GMP - jó gyártási gyakorlat és GHP - jó higiéniai gyakorlat irányelvei szerint dolgozni már a gyógyszergyártás irányába mutató követelményrendszernek való megfelelés felé mutat. A Gyógyfű Kft. igyekszik tevékenységi körének több terén (feldolgozás, raktározás, csomagolás, termékminősítés) ezen irányelveket bevezetni, megvalósítani. Ezáltal többet nyújt a fogyasztóinak, mint egy általános élelmiszert gyártó cég a minőségbiztosítás terén.

Nagyon sok pozitív élményt és új tapasztalatot szereztem a növényi drogok vizsgálati módszereivel kapcsolatban, a gyakorlat során témavezetőm, Kiss Alexandra által. Végig kísérhettem a drog forgalomba hozatalától a kész termékig tartó útját Sziráktól egészen Sós-kútig lépcsőről-lépésre (nyersanyag átvétel, raktározás, feldolgozás, kiszerelés).